

BU HAFTA:

- **ABD’de Finansal Kriz**
- **Başkanlık Seçimlerinde Bu Hafta**

ABD’DE FİNANSAL KRİZ

ABD ekonomisindeki kriz ülkenin en büyük beşinci yatırım bankası Lehman Brothers’ın iflasıyla birlikte derinleşiyor. Krizin başladığı tarihten bu yana batan 13. Banka olan Lehman Brothers’ın iflası finans çevrelerince yarım yüzyıldır görülen en ciddi kriz olarak tanımlanıyor. Evvelki hafta Cuma günü başlayan ve bütün haftasonu devam eden Lehman Brothers’ı kurtarma çabaları başarısızlıkla sonuçlandı ve 158 yıllık Lehman Brothers iflasını ilan etti. Batmak üzere olan Bear Sterns bankasını kurtaran ve bir önceki hafta sonu devletin konut kredisi şirketleri Fannie Mae ve Freddie Mac’i devralan Bush hükümeti ,Lehman Brothers’ın batmasına izin verdi. Bu bankaların kurtarılması ile Amerikan vergi mükelleflerinin sırtına yüklenen yük Lehman Brothers’ın kurtarılmasını politik olarak kabul edilemez hale getirdi.

Finans çevrelerince Bush yönetimin bu kararı farklı şekillerde değerlendirildi. Bazı kurumlar hükümetin Lehman Brothers’ın batmasına izin vererek büyük hata yaptığını savunurken, bir grup finansçı hükümetin attığı adımların akılcıca olduğu görüşünde. Lehman Brothers’ı kurtarmanın 85 milyar dolara mal olacağına işaret eden analistler, başka bankaların bilançolarında yakın bir gelecekte zarar hanesine yazılacak riskli yatırımlar bulunduğunu ve bunların hepsini kurtarmanın 400 milyar dolara mal olacağını belirtti. Bazı çevrelerde, hükümetçe batmakta olan bankalara yapılan bu tür müdahalelerin ve krizle başa çıkmak için yapılan faiz indirimlerinin tüketicileri ve şirketleri tasarruf etmek yerine borç almaya

teşvik etmesinden ve her bankanın kurtarılacağı inancını yerleştirdiği için risk almayı arttırıp piyasayı uzun vadede daha istikrarsız kılacağından endişe duyuluyor.

Lehman Brothers’ın batmasına izin veren Bush hükümeti 700 milyar dolarlık bir kurtarma paketini Kongrenin onayına sunarak mali sistemi kurtarmaya çalışıyor. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı’ndan bu yanaki en büyük kurtarma paketi olarak değerlendirilen paket mali kurumların karşılıksız borçlarını iki yıllık bir süreç içerisinde satmasına imkan verecek. Plan iki yıl içerisinde herhangi bir mali kurumun ödenemeyen borçlarının devralınması için hükümete geniş yetki veriyor. Hazine, bankalara karşılıksız sağlayacağı bu para karşılığında bankalardan herhangi bir varlık satın almazken sadece destek sağladığı mali kurumları yeniden düzenleyecek ve operasyonlarına karışabilecek. Hazine Bakanı Henry Paulson, FED Başkanı Ben Bernanke ve SEC Başkanı Christopher Cox zor durumdaki finansal kuruluşlardan kötü varlıkları satın alacak ve büyüklüğü 2 trilyon dolara kadar ulaşacağı söylenen bir fon kurmayı planlıyor. Plan kapsamında ayrıca 400 milyar doları bulan ulusal mevduat sigorta fonu oluşturularak yatırımların sigortalanması da yer alıyor. Piyasadaki nakit sıkışıklığını önlemeyi amaçlayan planın 26 Eylül’deki kongre toplantısında kongrenin onayına sunulması bekleniyor.

Cumhuriyetçi kanat planın biran evvel onaylanması gerektiğine ve sorunun çözümü için partiler üstü bir yaklaşımın zorunluluğuna vurgu yaparken Demokratlar planı bu şekilde yeterli bulmuyor ve bazı değişiklikler talep ediyorlar. Bu değişiklikler arasında Kongre’nin 700 milyar

vereceği Hazine Bakanlığı üzerindeki denetimini arttırması, yalnızca bankalara değil ev sahiplerine de doğrudan yardım yapılması, şirketleri yardım isteyen üst düzey yöneticilerin maaş ve ikramiyelerinin sınırlandırılması geliyor. Bush yönetimi ile Kongre arasındaki görüşmelerin uzlaşısı ile tamamlanması halinde mali sistemin önü açılmış olacak.

ABD'de ayakta kalan son iki büyük yatırım bankası olan Goldman Sachs ve Morgan Stanley finans krizinden daha az etkilenmek ve ABD hükümetinin hazırladığı 700 milyar dolar tutarındaki yardımdan yararlanmak için yatırım bankası statülerinden vazgeçerek mevduat bankasına dönüştü. Bundan böyle iki banka eskisine göre çok daha sıkı denetim altında çalışacak. FED'in denetimi karşılığında ise Goldman Sachs ve Morgan Stanley'in FED'in sunduğu fonlara erişimi ve bireysel bankacılık şirketlerini almaları daha kolay olacak.

Goldman Sachs ve Morgan Stanley'in yatırım bankası statülerini değiştirerek mevduat bankasına dönüşmeleri 20 yıldan uzun süredir Wall Street'te egemen olan yatırım bankacılığı modelini de ortadan kaldırmış oldu. Bu dönüşüm Wall Street'te bir devrin sonu olarak nitelendiriliyor.

Başkanlık Seçimlerinde Bu Hafta

Bu haftaki ABD gündemine damgasını vuran Lehman Brothers'ın iflası ve onu izleyen finansal çalkantı son haftalarına giren başkanlık yarışını da etkiledi. Batan bankalar ve piyasalardaki kaos her iki başkan adayının da ekonomideki sorunların çözümünde seçmeni tatmin edecek yanıtlardan yoksun olduğunu gösterdi. Rasmussen Reports'un haftalık yayınladığı anket sonuçlarına göre Amerikalı seçmenlerin yalnızca %24'ü Obama ya da McCain'in Wall Street'e vaadettikleri istikrarı getirebileceğini düşünüyor. Seçmenin büyük bir çoğunluğu iki başkan adayının da ekonomik sorunlar karşısında çözümsüz olduğu inancında. Ekonomiye olan güvenin hızla azaldığı bu haftada Amerikalı seçmenin ekonomideki gelişmeleri daha yakından takip ettiği ve adayları bu gelişmeler ışığında değerlendirdiği Rasmussen Reports'un bulguları arasında. Rapora göre bu hafta Barack Obama oyların %48'ini çekerek %47 destek gören McCain'in önünde. Son 56 günün başkanlık yarışı iki adayın birbirine oldukça yakın seyreden oy oranlarına sahne oldu. Neredeyse tüm Ağustos ayı boyunca Obama yarışı bir kaç puan önde sürdürürken, finansal krizin hemen öncesindeki haftasonu McCain üç puan öne geçti. Lehman Brothers'ın iflasını izleyen hafta ise Obama'nın lehine sonuçlandı. Obama cyalet

bazında da yarışı önde sürdürüyor. Obama Seçmenler Kurulunun 193 oyuna sahip iken McCain'in kuruldaki oyu 189. Beyaz Sarayı kazanmak için Seçmenler Kurulundan 270 oya ihtiyaç var.

Başkanlık yarışının bu denli çekişmeli gitmesi, iki aday arasındaki oy farkının bir kaç puanda seyretmesi ve seçmenin %18'inin kime oy vereceği konusunda kararsız olduğunu belirtmesi Cuma günü iki aday arasında yapılacak olan canlı televizyon tartışmasını her zaman olduğundan daha önemli kılıyor. Tartışmayı başarıyla tamamlayan tarafın Başkanlık yarışında öne geçeceği tahmin ediliyor. Rasmussen Markets verilerine göre Obama'nın yarıştan zaferle çıkma ihtimali % 51.7. Ancak, başkan adayları benzer canlı tartışmalardan 2 tane daha yapacaklar. Ayrıca, başkan yardımcısı adayları arasında da benzer bir canlı tartışma yapılacak. ABD başkanlık seçimlerinde, özellikle ortalama seçmenler nezdinde, söz konusu tartışmalar büyük bir rol oynuyor.

Merkez: 74 Meşrutiyet Caddesi Tepebaşı 80050 İstanbul Türkiye Tel: 90 212 249 1102 Faks: 90 212 249 0913

Ankara: İran Caddesi Noç 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara Türkiye Tel: 90 312 468 1011 Faks: 90 312 428 8676

Avrupa Birliği: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels Belgium 32 2 736 4047 Faks: 32 2 736 3993

Washington D.C.: 1250 24th Street NW Suite 300 Washington D.C. 20037 U.S.A. Tel: 1 202 776 7770 Faks: 1 202 776 7771

Berlin: Maerkisches Ufer 28 10179 Berlin Mitte Deutschland Tel: 49 30 28 878 63 00 Faks: 49 30 28 878 63 99

Paris: 33 Rue de Gallee 75116 Paris France Tel: 33 1 44 43 55 35 Faks: 33 1 44 43 55 46

Beijing: Lufthansa Center, EUCCC/S- 123 Liangmaqiao Rd. Chaoyang- Beijing 100016 Tel:861064622066 Faks:861064622067

Merkez: 74 Meşrutiyet Caddesi Tepebaşı 80050 İstanbul Türkiye Tel: 90 212 249 1102 Faks: 90 212 249 0913
Ankara: İran Caddesi Noç 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara Türkiye Tel: 90 312 468 1011 Faks: 90 312 428 8676
Avrupa Birliğı: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels Belgium 32 2 736 4047 Faks: 32 2 736 3993
Washington D.C.: 1250 24th Street NW Suite 300 Washington D.C. 20037 U.S.A. Tel: 1 202 776 7770 Faks: 1 202 776 7771
Berlin: Maerkisches Ufer 28 10179 Berlin Mitte Deutschland Tel: 49 30 28 878 63 00 Faks: 49 30 28 878 63 99
Paris: 33 Rue de Gallee 75116 Paris France Tel: 33 1 44 43 55 35 Faks: 33 1 44 43 55 46
Beijing: Lufthansa Center, EUCCC/S- 123 Liangmaqiao Rd. Chaoyang- Beijing 100016 Tel:861064622066 Faks:861064622067

TUSIAD-US Başkanı Abdullah Akyüz toplantılarda Türkiye'nin dünya ekonomisinde büyümekte olan rolü'ne ve tasarı'nın geçmesi halinde Türk-Amerikan ekonomik ilişkilerinde oluşacak zarara değindi. ATC'den Ayşe Sümer, Başbakan Erdoğan'ın Türk, Ermeni ve uluslararası akademisyenlerin oluşturacağı komisyon'un kurulması ve birinci dünya savaşında yer alan olayların araştırılması önerisine değindi. Türkiye'nin arşivlerini açmasına rağmen Ermenistan'ın açmadığını hatırlattı. ATAA'dan Günay Evinc tasarı'nın geçmesiyle Türkiye ABD arasındaki, özellikle Irak ile ilgili, savunma ve haberalma çalışmalarını zedeleyebileceğini ilettili. Türklerin %80'nin tasarı'nın geçmesi halinde ABD ile politik ve diplomatik ilişkilerin durdurulmasını savunacağını gösteren anket sonuçlarından bahsedildi ve Türkler arasında ABD'nin Türkiye'ye sırt çevirdiğı düşüncesinin yaygınlaştığı iletildi.